

Dragan Petrovec: Nasilje pod masko

Ljubljana: Sanje, 2015, 112 str.

Dragan Petrovec je napisal odlično monografijo, ki se precej razlikuje od drugih znanstvenih monografij, pisanih na »tipičen« znanstveni način, ki ga označujeta uporaba tehničnih terminov in zapleteno izrazoslovje, težko razumljivo splošnemu bralcu. To delo ponuja izjemen vpogled v mehanizme nasilja, ki se skrivajo v plemenitih poklicih in med moralno elito, tudi pri študentih medicine. Predstavlja psihiatrizacijo družbe in posameznikov ter želje po obvladovanju lastnega življenja, kar vodi v vse večjo ponudbo farmacevtske industrije za »tableto sreče«. Prvi del monografije bi lahko strnil v pojme »sprejemljivost nasilja« oz. »tolerirano nasilje«, psihiatrizacija normalnega itd. V nadaljevanju monografije avtor prikaže sprejemljive oblike nasilja v ljudskih in drugih običajih ter t. i. nasilje in gostoljubnost, pri čemer poudarja kurento, izansko kamelo, šrango, fantovščino, križanje in Miklavža s parkelji. Vsi ti običaji občasno vodijo v nasilje, ki je pospremljeno z alkoholom, maskami in poravnavo starih računov ... V nadaljevanju dr. Dragan Petrovec razlaga različne oblike posameznikovega nasilja, ki ga podpira sistem, in nasilje sistema, ki ga podpirajo in izvajajo navidezno povprečni, normalni posamezniki. Odpira dilemo o psihopatih in submisivnih posameznikih – sledilcih v nasilju. Predstavi tudi zloglasno regionalno posebnost – t. i. safari Sarajevo (1992–1995), kjer je šlo za adrenalinsko izkušnjo neposrednega najhujšega nasilja, ki je marsikaterega udeleženca »Safarija« pripeljalo v psihiatrično obravnavo. Posebno zanimivo je poglavje o vojnem fotografu iz Vojnega muzeja v Londonu, ki je po fotografiranju grozodejstev v Bosni propadel in bil popolnoma telesno in duševno degradiran. Razprava o vojski in domoljubju je poglavje, kjer dr. Petrovec predstavlja toleranco do nasilja v vojski, posilstva častnic in druge vrste prizanesljivosti vojakov, predvsem pa njihovih starešin – ki se kaže kot neodzivnost, tiho soglasje in podpora pri nasilju nad ženskami v vojski. V poglavju o zlorabi domoljubja navaja t. i. administrativni genocid – izbrisane – in zeleno luč – retoriko politikov in verskih voditeljev, ki so prispevali k »etničnemu čiščenju« v slovenskem okolju v smislu odvzema temeljnih pravic velikemu delu prebivalstva. Navede tudi primere taborišč za japonske ujetnike v ZDA med drugo svetovno vojno, Goli otok – in s tem dilemo, kako je možno dobesedno čez noč spremeniti stališča in občutja do ljudi ter jih prepričati, da je še včerajšnji najboljši prijatelj današnji sovražnik. V poglavju o pedofiliji in pravičništvu poudarja masko, pod katero se skriva nasilje varuhov in zaščitnikov pravic žrtev spolne kriminalitete – predvsem otrok žrtev. Pri tem poudari tudi vlogo medijev, ki (pred)sodijo tudi ljudi, ki pozneje v sodnih postopkih niso

spoznani za krive, in sprenevedanje urednikov časopisov in drugih medijev ob svojih izjavah. To delovanje spominja na inkvizicijo, močno podprto z mediji. Sledi tudi razprava o pedofiliji v zaporu in na koncu nasilje v (športni gladiatorji) in ob športu (navijači). Za zaključek avtor predstavi tudi osebno izkušnjo z »zlorabo«, ki jo je doživel v otroštvu, ko ga je učiteljica »instrumentalizirala« za ustvarjanje reda v razredu v času njene odsotnosti.

Knjiga prof. dr. Dragana Petrovca je dragocen prispevek k družbenim razpravam o nasilju in podobam nasilja v sodobni družbi. Pri branju dela sem resnično užival, saj avtor na sprejemljiv način s primeri predstavi skoraj vse teorije o nasilju in podobah nasilja v človeški družbi, še posebej tistega, ki se ga zanika, se mu prizanaša ali celo spodbuja in postane nekaj normalnega. Prepričan sem, da bo vsebina dela zelo zanimiva za strokovnjake s področja kriminologije, psihologije, sociologije in tudi za ozaveščeno splošno bralstvo.

Gorazd Meško

Olga Siegmunt: Neighbourhood disorganization and social control – Case studies from three Russian cities

(Dezorganizacija v soseski in družbeno nadzorstvo – študije primerov iz treh ruskih mest). Cham, Heidelberg, New York, Dodrecht, London: Springer, 2016, 82 str.

Knjiga je bila izdana v seriji Springer Briefs založbe Springer, v kateri izhajajo krajša dela mlajših kriminologov. V pričujoči knjigi Olga Siegmunt, ruska kriminologinja, ki je doktorirala na Univerzi v Hamburgu, predstavlja študijo o družbeni dezorganizaciji in družbenem nadzorstvu v treh ruskih mestih – Volgogradu, Sankt Peterburgu in Krasnojarsku. Študija je bila izvedena na velikih vzorcih, z več kot 1.500 mladimi v vsakem mestu.

Delo je zelo pomembno, saj v Rusiji ni veliko empiričnih študij, ki bi jih avtorji objavili v angleškem jeziku. Še toliko bolj pa je pomembno zato, ker dodaja kvantitativno empirijo v zakladnico ruske kriminologije (čeprav objavljeno v angleščini), kjer še vedno prevladujeta kazenskoppravna in pravnofilozofska kriminološka misel. Avtorica je v delu preverjala Gottfredsonovo in Hirschijevo generalno teorijo o kriminaliteti, s poudarkom na vlogi staršev in samonadzora pri mladih v domačem in šolskem okolju. Nadalje je ugotavljala nadzorno vlogo soseske, sestave sosesk in dinamiko v soseskah (prehodnost). Študija je pokazala pomembnost socialnoekonomskega statusa prebivalstva, premožnosti družine, strukture družine (nepopolne družine), etnične heterogenosti, zasedenosti soseske (neformalno nadzorstvo), socialne kohezije, budnosti prebivalstva (občutki pripadnosti) in odzivov na kršenje norm, na samoprijavljeno prestopništvo mladih. Ugotovila je tudi, da ima samonadzor pomembno vlogo v neugodnih položajih in da posameznikom močan samonadzor kljub številnim dejavnikom tveganja pomembno zmanjša tveganje za prestopništvo.

Kar je še posebej zanimivo, je to, da gre za prvo tako študijo v Rusiji, ki uporablja modele raziskovanja iz zahodnih kriminoloških teorij in jih testira z uporabo multivariatnih statističnih metod. Glede samonadzora ugotavlja, da nanj pozitivno vplivata starševski nadzor in navezanost na starše, negativno pa predvsem premožnost družine v primeru preza-poslenosti staršev in kompenzacije slabe čustvene povezanosti družinskih članov z materialnimi dobrinami.

Pri vplivu šole na samonadzor rezultati sporočajo pozitivne učinke nadzorstvenih praks v šoli v kombinaciji s starševskim nadzorom, navezanostjo na starše in navezanostjo na šolo.

Knjiga je napisana v obliki raziskovalnega poročila ali raziskovalnega članka, vendar v zelo razširjeni obliki. Potencialnemu raziskovalcu lahko služi tudi kot priročnik za izvajanje raziskave oz. kot metodološki pripomoček za druge, podobne študije odklonskosti mladih, ali pa za druge primerjalne kriminološke podvige.

Branje priporočam raziskovalcem na področju kriminologije, študentom podiplomskega študija kriminologije, varstvoslovja, socialnega dela, socialne pedagogike in drugim, ki jih zanima empirično kvantitativno raziskovanje odklonskosti in dejavnikov družbenega nadzorstva. Knjiga je pomemben prispevek k primerjalni kriminologiji iz okolja, o katerem je bilo v zadnjem času malo slišati, da bi se izvajala empirična raziskovalna dejavnost oz. avtorji niso objavljali svojih del o okolju v najbolj znanih (ali sploh nobenih) angleških publikacijah. Tudi za to je delo Olge Siegmunt pomemben korak naprej pri predstavljanju raziskovalnih dosežkov kriminologov iz Vzhodne Evrope v mednarodnem znanstvenem okolju. Pričujoče delo je dokaz, da je možno objaviti doktorsko disertacijo oz. njen povzetek v ugledni kriminološki zbirki. To bi lahko bil izziv tudi za kakšnega mlajšega kolega ali kolegico, ki v slovenskem okolju raziskuje na področju kriminologije.

Gorazd Meško